

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ТА ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Державним стандартом дошкільної освіти передбачено одне з найголовніших завдань – всебічний розвиток та виховання особистості дитини через формування бажання та вміння вчитися, розвиток пізнавальних інтересів дітей різних вікових груп [1]. Одним із напрямів реалізації цих завдань є диференційований підхід, тобто правильно організований освітній процес з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини.

Засади диференційованого підходу до навчання дітей висвітлювалися в працях Ж. Руссо, М. Монтесорі, К. Ушинського, В. Сухомлинського. Це питання актуальним є і сьогодні (О. Шпарик [5], О. Нечипоренко, М.Гринько та ін.). Успішне виховання і навчання дітей дошкільного віку вимагає поєднання різних об'єктивних і суб'єктивних чинників, від єдності та взаємодії яких залежить розвиток здібностей кожної дитини. Виявити та розкрити ці здібності – одне з головних завдань педагога, яке можна реалізовувати, в тому числі, за допомогою диференційованого підходу в навчанні та вихованні дітей дошкільного віку.

Диференційований підхід поєднує в собі індивідуальні, групові та фронтальні види роботи, передбачає відбір змісту, методів і форм навчання відповідно до особливостей кожного дошкільника та є необхідним на всіх етапах освітнього процесу [2]. Під час індивідуального заняття знайти цей підхід не складно, дещо більше труднощів виникає під час групових занять, на яких потрібно не випускати з поля зору всіх дітей, керувати процесом їхньої ігрової та навчальної діяльності: сильніших дітей мотивувати на ще кращі результати, даючи їм складніші завдання, а слабшим дітям давати простіші завдання, поступово їх ускладнювати, щоб підтягувати дітей до того рівня знань, умінь та навичок, який необхідний тій чи тій віковій категорії. Дізнаватися про індивідуальні особливості дітей дошкільного віку педагог може за допомогою спостереження за їх поведінкою в різних ситуаціях, бесід, різноманітних тестів, розмов з батьками тощо.

Відомий український педагог В. Сухомлинський зауважував, що немає такої дитини, на яку б поширювались усі закономірності виховання та навчання, тому і немає єдиних передумов для дітей задля успішного навчання [4, с. 90]. Успіх дітей залежить від уміння вихователя знаходити педагогічний баланс в розкритті їх індивідуальних особливостей, прояву любові до дітей, здатності розмірковувати, аналізувати та робити висновки в будь-якій ситуації.

Диференційований підхід у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку дає можливість розподілити групу дітей на підгрупи, в яких і зміст освіти, і методи навчання, і організаційні форми дещо розрізняються, однак склад підгруп може змінюватися в залежності від поставленого навчального завдання [5]. Такі підгрупи можна формувати за віком, за статтю, за інтересами, за рівнем розумового розвитку, за індивідуально-психологічними особливостями (наприклад, типом мислення), за фізичним розвитком та ін. Під час групової роботи встановлюється тісний контакт між вихователем і дітьми, а також між самими дітьми. Розподіл на підгрупи може здійснюватися педагогом, який намагається забезпечити ситуацію успіху в кожній з них, а також за бажанням самих дітей, що створює комфорт в середині дитячого колективу, полегшує та впорядковує роботу педагога, створює більше можливостей для вираження емоційних потреб, пізнавального інтересу, для здійснення допомоги кожній дитині, забезпечує взаємозв'язок між вихованням та навчанням дитячого колективу в цілому та кожного дошкільника зокрема [3]. Диференційований підхід суттєво змінює в позитивну сторону ставлення дітей до навчання, яке стає більш гнучким і більш емоційним.

Отже, диференційований підхід до навчання і виховання дітей дошкільного віку та врахування їх індивідуальних особливостей передбачають зміну змісту навчального

матеріалу, дають можливість використовувати різні методи та форми навчання маючи на меті створення оптимальних умов для розвитку здібностей, нахилів, інтересів дітей та їхньої самореалізації в майбутньому.

Список літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України. – [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>.
2. Березівська Л. Диференціація навчання як форма індивідуального підходу до дитини у працях українських педагогів / Л. Березівська // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 75-80.
3. Николаева Л. В. Использование индивидуального и дифференцированного подходов в учебно-воспитательном процессе УДО / Л. В. Николаева // Дополнительное образование и воспитание. – 2010. – № 9. – С. 14-17.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – Київ, 1972. – 244 с.
5. Шпарик О. М. Проблема диференціації навчання в дослідженнях українських учених та науковців близького зарубіжжя / О. М. Шпарик // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 4. – С. 152-164.

Науковий керівник: старший викладач кафедри дошкільної освіти Коваленко О. А.

В. В. Кривошея

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Актуальність теми дослідження. Зниження рівня матеріального і морального становища в сім'ї є як наслідок збільшення кількості дітей-сиріт при живих батьках, які отримали назву соціальні сироти. Відокремлення батьків від дітей, економічна нестабільність, зростання народжуваності дітей з патологіями – все це призводить до загострення та поширення сирітства.

Проблема сирітства стає дуже поширеною в Україні. Зокрема, за даними офіційною державною статистикою на 1 січня 2018 року в Україні 70 240 дітей-сиріт. Кожного року лише 4% дітей-сиріт беруть на усиновлення. Переважає національне усиновлення, але є і міждержавне [1].

Проблему соціального сирітства досліджують такі дослідники: О. Терновець, О. Коваленко, І. Галатир, Л. Кальченко та інші.

У соціокультурному аспекті соціальне сирітство розглядається як явище, зумовлене соціально-економічними та культурно-ціннісними факторами. База соціології дитинства дає змогу врахувати історичні, соціальні, культурні, економічні та психологічні фактори, що впливають на порушення [2].

В юриспруденції проблема сирітства розглядається в контексті причин виникнення цього явища та його профілактики; у педагогіці – в контексті правильного стилю виховання, який не зводиться до контролю за поведінкою, дозвіллям, а полягає в її підтримці, збереженні духовного світу; у психології – у контексті запобігання деформації відносин дитини-сироти з людьми, які її оточують; у соціальній педагогіці – у контексті соціально-педагогічного аналізу явища сирітства, причини, та заходи профілактики і подолання цього явища [3].

Щодо історичного аспекту то у XVIII-XIX ст. до категорії «сиріт», які претендували на державну допомогу, відносили: «круглих сиріт» - дітей, які втратили обох батьків унаслідок їх смерті; дітей «сірих» і «убогих»(інвалідів); позашлюбних дітей, матері яких потребували допомоги у вихованні дітей; підкидьків, доставлених поліцією [2].

Дослідники виокремлюють два основних види сирітства:

- 1) повне сирітство;
- 2) соціальне сирітство.

Сирітство – соціальне явище, зумовлене наявністю у суспільстві дітей, батьки яких померли.